

COL·LABORACIONS

PLANTES DE TORRES ALT-MEDIEVALS

Les torres de defensa, de guaita i de senyals són una primera base de fortificació elemental. Molts dels anomenats castells en documents alt-medievals no són més que simples torres isolades. Es construeixen a partir de la segona meitat del S. X i culminen vers els anys 1100-1150. Es diu que les més antigues són de planta rectangular (incliús s'assevera que se'n comencen a aixecar ja el S. IX) bé que n'existeixen de circulars obra de les darreries del desè segle. (Una tractadista de la Catalunya Nord afirma que les torres rodones no hi fan la seva aparició fins a la fi del S. XII i sobretot al S. XIII. En tot cas sols seria al nord de les Alberes).

Com a típiques dels dos models poden esmentar-se la rodona de la Vallferosa, la més alta de Catalunya i la d'Ardèvol, primitivament rectangular (tal com es veu ara) envoltada, al segle XII, per una torre circular, esfondrada fa una cinquantena d'anys. (Amdues són al Solsonès). Tornant a la

datació. Siguin quines siguin les més antigues el fet és que coincideixen en els temps les rectangulars amb les rodones, dominant, però, el nombre de les d'aquest tipus. En realitat no existeix una norma rigurosa constructiva i, a més hi ha variants de singular tipologia. Per exemple, i sense pretendre ser exhaustiu:

— Les hendecagonals d'Òdena (reiteradament esmentada com de vuit cares) i la de Claramunt. La torre d'Orpí de planta poligonal irregular amb cinc cares que donen a E, S i W; el costat N és arrodonit. Les tres en la comarca d'Anoia i prou properes entre si.

— És pentagonal la de Lluçars (Baixa Ribagorça); a l'interior un mur a tota alçada separa el compartiment quadrat del triangular, aquest d'angle poc agut.

LLUÇARS

LLOBEROLA

— La triangular de Santa Perpètua de Gaià (Conca de Barberà) amb l'angle E. arrodonit i mostrant diferents etapes constructives. Com a pariona, la del castell de Savassona (Osona) embolcal·lada pel casal molt més tardà.

— La torre albarrana del castell de Tamarit (la Llitera) amb planta de ferradura, freqüent en les torres islàmiques. D'una base semblant és la torre de Lloberola (la Segarra), un xic apiramidada, foirada interiorment; datable cap a la darrerria del S. X o a la primera del XI.

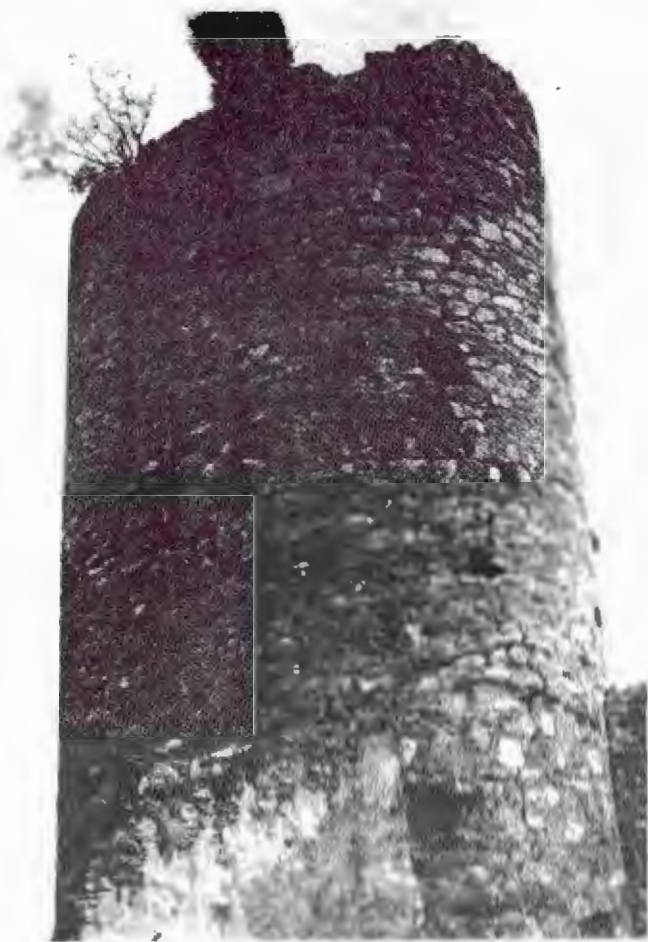
— És ovalada la d'Arbull (dit Erbul a la comarca, Pallars Jussà), bé que aquesta més que torre és, potser, un petit castell.

Per acabar, una de peculiar, única gosaria dir. És a l'Alt Penedès, coneguda per torre de can Pascol (nom de la masia que, tardanament, li fou adossada); coetània del proper Castellvell de la Marca, del qual n'era torre de guaita. La seva planta és oblonga amb els costats N i S rectilinis i els extrems en semicercle. Per a una millor comprensió s'acompanya un esquema de planta d'aquesta original torre catalogada, erròniament, com a rodona.

Vicenç BURON.

ERBUL

*CASTELLVELL DE LA MARCA
CAN PASCOL*

Planta de la torre de can Pascol.

